

at Straffenes Art altid staa i et vist Forhold til det samtidige Samfunds Organisation. Den herskende Klasse i et Samfund vil altid være tilbøjelig til at betragte de Forbrydelser som de relativt værste, der særlig truer dens specielle Interesser. Deraf kommer Fortidens voldsomme Straffe for Tyveri, for Vagabondering, forholdsvis milde Straffe derimod for Drab, for visse Sædelighedsforbrydelser, i hvert Fald naar de ikke gik ud over Adelsmænd eller adelige Jomfruer. Men ogsaa Kirkens Krav om Soning af Brøden mod Gud førte som bekendt til de grusomste og mest raffinerede Straffe, alt sammen til Guds Ære. Kirkens Lære om den retfærdige Gengældelse i Kraft af Troen paa Menneskenes faglefri Villie medvirkede til, at man ligefrem boltrede sig i vellystig Hævnfølelse, som for øvrigt heller ikke kan siges at være fuldkommen fremmed for visse af Nutidens Fanatikere i disses Krav om Kastration, Pryglestraf o. s. v., i øvrigt Udtryk for det primitive Individets Reaktionslyst, naar han eller hun eliminerer sin historiske Viden, sin Fornuft til Fordel for den utøjlede Følelse. Ejendommeligt er det imidlertid at se, at med den tiltagende Raahed i Straffene er altid fulgt tiltagende Raahed i Forbrydelsen og dermed igen Overvejelser af endnu mere raa Straffe. Forordningerne af 1697, 1749 og 1767 om Mordere, Reskripterne af 1694, 1728 og 1747 om Tyve og Hælere er typiske Eksempler herpaa. F. Eks. findes der i Reskript af 14. Juli 1694 til Søetatens Deputerede og Stiftsbefalingsmanden over Sjællands Stift om, at Tyve, som dømmes til at straffes med Kagen og med Tyvsmærke at brændes, skal efter Eksekution paa Bremerholm at arbejde paa Livstid henskikkes og modtages, den Begrundelse: da de løsladte bliver værre end tilforn.

Langsomt og tøvende banede imidlertid, delvis naturligvis under Indflydelse af Oplysningstidens Teorier og Ideer, det liberale Samfunds Tanker sig frem, Tanken om en Afvejning af Straffen ogsaa under Hensyn til den begaaede Brøde og til Forbryderens Person, altsaa Straffens Forholdsmæssighed, Hensynet til Proportionen og senere Hensynet til Forbryderens Forbedring. Det fremgaar allerede af Motiverne til Forordningen af 20. Februar 1789 om Tyveri og Hæleri, hvor der staa: „Da det er Kongens Villie, at Straf-Lovenes Retfærdighed skal være ledsaget med saamegen Lemfældighed, som den offentlige Sikkerhed tillader“. Proportionstanken er i disse Motiver direkte udtrykt. De tids-

bestemte Frihedsstraffe kom efterhaanden til at erstatte Dødsstraf eller Lemlæstelse eller Frihedsstraf paa Livstid, og hermed var man inde i den Udvikling, der siden da er fortsat op til Nutiden gennem Ørstedes Straffelove fra 1833 til 1841 og den nugældende Straffelov af 1866.

Fra tidligere Tiders Grundopfattelse, at Straffen var det eneste Middel mod den forbryderiske Villie, men at denne ogsaa vilde forsvinde, naar man blot straffede tilstrækkelig haardt, er man gradvis med den stigende Oplysning, med Filosofiens, Lægevidenskabens og Sociologiens Udvikling, naaet til en ganske anden Opfattelse. Den sociale Forstaaelse har fortrængt den rent liberalistiske, formelle „Lighed for Loven“. Denne Ligheds Betydning træder som i et Glimt frem i en Udtalelse af Anatole France, der ironisk klarlægger den paa følgende Maade: Det er i lige Grad forbudt de rige som de fattige at tigge Brød eller at sove under Broerne. Man fik i stigende Grad, siger jeg, ogsaa under Indflydelse af den praktiske Arbejderbevægelses Resultater, Øjnene op for de sociale Misforholds aarsagsdannende Betydning med Hensyn til Forbrydelsen. Man blev klar over Proletariatets ulykkelige Samfundsstilling, over Arbejdsløshedens Betydning, over Prostitutionen, Drikfældigheden, Storbyernes Ødelæggelse af Børnene, de daarlige, elendige Boligforholds moralsk nedbrydende Virkninger o. s. v., o. s. v., og man forstod efterhaanden, at Straf her, baade videnskabeligt, etisk og praktisk taget, i Masser af Tilfælde var ret formaaløs. Det afgørende maatte være i videst muligt Omfang at søge at forebygge Kriminaliteten eller dog i hvert Fald at fjerne Forbryderne fra det Milieu, der uvægerligt vilde medføre Tilbagefald.

Naturligvis vil de menneskelige Laster og Lidenskaber altid kræve deres talrige Ofre under enhver Samfundsorden, og vel er ogsaa ethvert Samfunds Reaktion overfor Forbrydelsen nødvendig i hvert Fald af general-præventive Hensyn. Kampen mod Kriminaliteten i et Samfund kan imidlertid ikke med større Virkning føres gennem mere og mere raa, men praktisk taget virkningsløse Straffe. Denne Kamp kan i Virkeligheden kun tages op for Alvor ad to forskellige Veje; den ene Vej er den almindelige politiske og sociale Kamp for Afskaffelsen af de daarlige Samfundsforhold, den anden Vej er den mere objektive Bedømmelse og Behandling af Forbrydelsen end den rent følelsesmæssige, den rent hævn- eller gengældelsesmæssigt bestemte. Ogsaa denne Vej kræver et